

Naplójegyzetek XXVIII.

Március 15-e dicsősége

A *Nemzeti dal* mellett a *Mit kíván a magyar nemzet?* című, a 12 pontot is magában foglaló proklamáció az 1848. március 15-ei magyar forradalom ránk maradt legfontosabb dokumentuma. A *Nemzeti dal* születéséről tudjuk, hogy egyetlen éjszaka alatt készült el vele Petőfi Sándor. Ismerve az ő rendkívüli tehetségét, nem csodálkozunk azon, hogy ugyanakkor ez a verse sem egyetlen napnak szól, hanem a megírása óta eltelt sok-sok évtized alatt sorai megszólítottak és megszólítanak minden magyart, aki érzi, hogy veszélybe került nemzeti függetlenségünk, és hajlandó annak kivívásáért áldozatot hozni. Modern kori történelmünk szabadsághiányos időszakai számos ilyen alkalmat teremtettek, elég, ha csak az 1956-os magyar forradalomra utalunk. De a Kádár-korszak évtizedeiben is sok szívet megdobogtattak a versben megfogalmazott eskütel szavai. Nem volt véletlen, hogy azokban az időkben március 15-e megünneplése állami monopóliumnak számított, és azokat, akik nem hivatalos ünnepségen vettek részt, hanem saját elhatározásukból gyülekeztek például a budapesti Március 15-e téren, a Petőfi-szobornál, még az 1970-es években is begyűjtötte a rendőrség. Sőt, már az ünnep előestéjén megelőzéseképpen is összeszedtek és rendőrségi fogdába zártak mindenkit, akit a rendszer magára nézve veszélyesnek tartott: fiatal értelmiségieket, munkásembereket, ismert ellenzéki politikusokat egyaránt.

A *Nemzeti dal*hoz hasonlóan a 12 pont sem csak egyetlenegy napra volt érvényes. Követelése 1825-től, az első reformországgyűléstől kezdve a magyar reformkor évtizedei alatt érelődtek meg. Ha korábban ilyen összegzetten nem is jelentek még meg, a forradalmi ifjúság képviselői, Petőfi, Jókai Mór, Irinyi József, Vasvári Pál és a többiek jól ismerték a függetlenség,

az alkotmányos rend és a polgárosodás iránti igény sarokpontjait. Az 1848-as párizsi forradalom hírére, majd a március 13-i bécsi forradalom mintájára egyetlen petícióban foglalták össze a reformfolyamat legfontosabb téziseit, hogy ezzel segítsék a pozsonyi országgyűlés munkáját. Az akkori forradalmi ifjúság józanságára és megfontoltságára vall, hogy a címadó kérdés – „Mit kíván a magyar nemzet?” – alá összefoglalásul egy rövid mondat került: „Legyen béke, szabadság és egyetértés.” Ez az öt szó sokat megőrzött március 15-e dicsőségének titkából.

Tény, hogy nemcsak Petőfi verse, de a proklamáció és benne a tizenkét pont számos követelése máig érvényes, sőt, egy szuverén, saját sorsát intézni kívánó nemzet számára mindig is az lesz. Ilyen a sajtószabadság – amely ugyanakkor nem jelenti a sajtó felelősség nélküli, mindenkifeletti hatalmát. Ilyen feltétel a felelősen és folyamatosan működő államszervezet és országgyűlés, de ilyen az állampolgárok törvény előtti egyenlősége is. Az is hosszú távra érvényes, hogy legyen magyar honvédség, és hogy idegen katonák ne tartsák megszállva az országot. És az is, hogy közteherviselés biztosítsa az államszervezet működésének forrásait, azaz legyen pénzügyi függetlenség, mint ahogy az is érvényes követelés, hogy a politikai ellenfelek is élvezhessék a szabadságot. Végül jelentős a 12. pont is: az „Unió Erdéllyel” követelés a magyar történelmi közösségek egységét, szabad együttműködését fogalmazza meg.

Nemzeti ünnepeink kapcsán gyakran elhangzik, hogy mi, magyarok főként veszteségeinket, vereségeinket ünnepeljük. Ha az 1848–49-es szabadságharc – jellemzően egy nagyhatalom beavatkozása következtében – valóban el is bukott, dicsőségét a március 15-ei vértelen forradalom máig érvényes szellemi öröksége biztosítja: Legyen béke, szabadság és egyetértés köztünk!

Ferenczes István köszöntése

Pünkösöd szombatján zarándokok serege lepi el a Kis- és Nagysomlyó-hegy közötti nyeretget. Pokróccal, kisszékekkel, degesz hátizsákokkal megpakolva, nemzetiszín szalagos szalmakalapban vagy „NY” monogramos baseballsapkában százezrek telepednek le a Hármashalom-oltárral szembeni és a mellette nyíló domboldalakra. A katolikus egyház által 1444 óta elismert kegyhelyen, a csíksomlyói Szűz Mária lábánál évszázadok óta gyűlnek össze a székelyföldi és moldvai magyar hívek, akik falujukból, városukból elindulva virággal díszített zászlók és keresztek alatt akár több napon át is gyalognak, hogy a búcsú előestéjén célba érjenek. Az elmúlt harminc évben pedig sok ezren érkeznek már vonattal, autóbuszokon, autókön, Magyarországról és más országokból, akár a tengerentúlról is. A havasok távoli koszorújával határolt, megindítóan tágas égbolt alatt azért gyűlik össze a világ hívő magyarsága, hogy a hálaadó szentmise alkalmával egymással és a teremtő Istennel is egy levegőt szívjon.

Nemegyszer ott voltunk mi is, messziről érkezett, korosabb házaspár. A feljutáshoz többnyire a rövidebb, bár meredekebb oldalt, az erdei utat választottuk, útközben meg-megállva, megpihenve. Így volt ez akkor is, amikor a fák között egyszer csak megpillantottuk kedves helybéli költő barátunkat, Ferenczes Istvánt. Elegáns, fekete öltönyben, kihajtott gallérú, hibátlan fehér ingben, fényes fekete félcipőben, hosszú nyelű esernyővel a kezében lépdelt a köves, rögös ösvényen, pontosan úgy, ahogy ünnepi szentmisére illik menni. Nem volt nála sem kabát, sem hátizsák, sem pokróc, de még kisszék sem, mint nálunk, felpakolt zarándokoknál. És mintha nem is a földön járt volna, hanem legalább húsz centivel fölötte.

– Pista, te csak ilyen legényesen? Mint egy igazi székely úr? – nevetett rá János a baráti kézfogások és hátba veregetések után, a ritka találkozás örömeivel.

– Hát persze! Úgy kell! – felelte önérzetesen barátunk, és mint a góbé viccek székelye, többet nem is tett hozzá.

Együtt ballagtunk hát fel a nyeregbe, ő is letelepedett pokrócunkra, az egyre erősebb napsütésben meglangyosodott vizet ivott üvegünkéből, és velünk sorakozott fel a szentáldozáshoz. A

szentmise előtt és után pedig szakadatlanul a közös írói, lapszerkesztői gondokról folyt a szó, és a mindenféle nehézségekről, sürgető bajokról.

Aztán egy meghitt és fölemelő élménnyel gazdagabban – a békésen széledező tömeggel együtt – mi is elhagytuk a nyeretget. Addigra meggyegettünk már minden fontos dologról, ami csak beleférhetett csíksomlyói látogatásunk napjaiba.

Elegáns búcsúi megjelenésén eltűnődve végül is megvilágosodtam afelől, hogy Ferenczes Istvánnak, a sok más elismerés mellett Babérkoszorú és Kossuth-díjas költőnek, prózaírónak, a Hargita megyei Székelyföld című kulturális havilap alapító főszerkesztőjének, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjának nyilván foglalt helye volt és van mindenkor a Hármashalom-oltár előtti széksorokban, ahol neves egyházi személyiségek mellett köztársasági elnökök, miniszterek, képviselők és más fontos emberek ülnek. De Ferenczes István nem használta kivételezett lehetőségeit: nem autóval ment, hanem a zarándokokkal együtt gyalog ballagott föl a nyeregbe, és nem tartotta többre az illusztris VIP-vendégeket a régi költő barátok társaságánál. A kényelmes karszékek helyett ünnepi öltözetében odatelepedett hozzánk, a leterített pokrócra, és együtt térdepelt velünk, ahogy a liturgia megkívánta, az Úristen színe előtt.

Így volt. Mindez nem véletlenül jutott épp mostanában az eszembe, hanem mert nemrég, 2025. január elsején ünnepeltük Ferenczes István 80. születésnapját. Komoly évforduló ez: aki megéri, tudja, hogy miről beszélek. Ebből az alkalomból köszöntöm tehát soraimmal Székelyföld jeles szülöttjét, és kívánom, hogy adjon az Isten még számos, alkotóerőben, jókedvben, egészségben megélt esztendőnek, írja továbbra is emlékeztető verseit és prózáit mindannyiunk örömeire és az egyetemes magyar irodalom gazdagodására.

Együtt vagy külön

– Nagy divat manapság megszólítani a fiatalokat, ha 18-20 éves koruk után is otthon laknak – mondta idős tanár nénink. – Fel nem tudom, fogni, hogy miért ne lakhatna valaki egyetemistaként vagy akár dolgozó emberként is együtt a szüleivel, ha megvan a helye a családban, és ha jól érzi magát ott.

– Az a baj, hogy szeretünk beleszólni a másik ember dolgába. És ez nemcsak az úgynevezett pletykaszatyrokra, de a médiára is nagyon jellemző. Egyes szakemberektől, pszichológusoktól, szociológusoktól, újságíróktól annyi egyoldalú, valójában családellenes véleményt hallani. Szinte általános, hogy elmarasztalják azt a fiatalt, aki úgy mond „otthon ragadt”. „Kényelemszeretetből él a szülei nyakán – hangzik az ítélet –, mert nem elég önálló” – háborgott fiatal vendéglátónk.

– Aki ilyeneket hall, nem csoda, ha igyekszik elkerülni ezt a látszatot, és akkor is különköltözik, ha nem tudja megfizetni az önálló élet költségeit – jegyezte meg teológus barátunk. – És persze hogy ehhez a szüleitől vár segítséget, nagyobb terhet rakva rájuk, mintha otthon élne, és módja lenne a házimunkák közös elvégzésével vagy máshogy ellentételezni a kiadásokat.

– Sok konfliktus adódhat abból is. Például ha a szülők nem tudják felfogni, hogy már nem kisgyerekek, és minden dolgába bele akarnak szólni – jegyezte meg egyetemistánk.

– Kétségtelen, hogy vannak apukák, anyukák, akik kijelentik, hogy amíg az én kenyereket eszed, azt kell csinálnod, amit én parancsolok!

– Elképzelhető. De inkább úgy ötven évvel ezelőtt, az én időmben volt ez gyakori jelenség – vetette közbe a tanár néni. – Ma inkább az a jellemző, hogy az idősödő szülők mindent megtennének azért, hogy ne költözzön el otthonról a lányuk vagy a fiúk.

– A lányok talán hajlanak is arra, hogy tovább otthon lakjanak, ha nem kell túl sokat utazniuk az iskolájukba vagy a munkahelyükre. De a fiúk legtöbbször eleve azt az intézményt választják, ahol kollégiumi helyet is kaphatnak. Szabadabban, a szülői szemektől távolabb szeretnek élni.

– Na, én nem egy olyan példát tudok, ahol a lánygyermek költözött el, és a fiú maradt otthon – vitázott mérnök úr. – Nem lehet általánosítani. Minden családban más a helyzet: más, ha együtt vannak a szülők, más, ha az anyuka egyedül neveli a gyerekeit, más, ha az apjuknál vannak, más, ha még élnek a nagyszülők, más, ha már nincsenek.

– Ahol ki lehet alakítani a fiatalnak egy önálló kis lakrészt, ott többnyire nem gond az együttélés. Így nem kell albérleti díjat, közüzemi költségeket fizetnie, és a legtöbb édesanya szívesen odaülteti a családi asztalhoz a felnőtt gyermekét is. Örül, ha megetetheti, és közben meghallgathatja a gondjait, bajait – gondolkodott hangosan háziasszonyunk.

– Mégis ilyenkor sütik rá a fiatalra, hogy kényelmes, hogy „mamahotelben” él, hogy kihasználja a szüleit, stb. A szülőknek meg azt kell hallgatniuk, hogy rátelepednek a gyerekeikre, biztos, hogy nem is fognak azok soha megnősülni vagy férjhez menni.

– Aki ilyet mond, lehet, hogy maga nem is családos. Azelőtt gyakran nagyapáról apára, apáról meg fiúra öröklődött egy-egy szakma, és senkinek nem jutott eszébe, hogy ezért megszólja őket – mordult fel mérnök úr.

– Ha normális viszonyok uralkodnak, akkor sok jó megoldás lehetséges. De annyi a szétesett család, annyi a rossz tapasztalat. Hány regény, sőt, ballada szól a rossz példáról, amikor a szülők és gyermekek közti ellentét tragédiához vezetett – jegyezte meg egyetemistánk.

– Ha egy családban a meg nem értés, az állandó veszekedés a jellemző, akkor nem érdemes ezt a témát feszegetni: mindenkinek az a legjobb, hogy amint lehet, szűnjék meg a közösködés. De ez nem törvényszerű: a normális családi kapcsolat alapja a szeretet. A szülők szerető gondoskodásával kezdődik, és ez teremti meg az összetartozás meghitt, biztonságos tudatát – érvelt az igaza mellett tanár néni.

– Soha ne az egyéni érdekeket tegyük az első helyre, mert azok, ha akarjuk, ha nem, a család ellen dolgoznak. Ahol kölcsönös szeretet, megértés, tapintat uralkodik, ott biztos, hogy mindig meg lehet találni a legjobb közös megoldást. És soha nem kell odafigyelni senki kívülálló, senki „fogadatlan prókátor” véleményére sem – mondta ki a végszót teológus barátunk.